

هفت روز کتاب؛ ترنم موزون حزن

نگاه سروش دباغ به روشنفکری دینی

منبع: سایت بی بی سی به آدرس اینترنتی:

http://www.bbc.co.uk/persian/arts/2011/06/110606_141_book_7days_6june.shtml

ترنم موزون حزن را انتشارات کویر منتشر کرده است

کتاب ترنم موزون حزن، مقاله های تحلیلی سروش دباغ و چند مصاحبه با او را درباره "روشنفکری ایران" در موقعیت "مواجهه با مدرنیته و سنت" دربرمی گیرد، هر چند در سرتاسر کتاب تنها آراء کسانی که به "روشنفکران دینی" شهره اند و نظریات چهره هائی که به بینش و تجربه دینی باور داشته یا بدین بستر و نحله نزدیک اند، مطرح شده و روشنفکران غیردینی ایران نادیده گرفته شده اند .

ترنم موزون حزن به رغم عنوان و گاه زبان تصویری و شاعرانه آن کتابی تحلیلی با رنگ و صبغه آکادمیک است و مباحثی جدی و مطرح را بررسی، نقد و تبیین می کند .

وجه تسمیه عنوان کتاب را می توان در این گفته های مولف یافت که "تأملات" روشنفکری ایران "در باب نسبت میان سنت ستمبر پس پشت مدرنیته و مدرنیزاسیونی که به سر ما آواره شده"، "از جنس ترنم اند... از نظم و نسقی تبعیت می کنند .... و همچنین حزین اند" چرا که تلاش های آنان در این عرصه "وافی به مقصود نبوده است" و "ما همچنان در نیمه راهیم."

زبان استدلالی، روشن و متکی بر برهان و اطلاعات آثار نظری تحلیلی در فصل های مهمی از کتاب ترنم موزون حزن با زبان تصویری متکی بر تشبیه، استعاره، ایهام و تصویر و زبان شاعرانه برآمده از سبک های عراقی و هندی در شعر کلاسیک فارسی ترکیب شده است .

این ترکیب، که در آثار پدر مؤلف ترنم موزون حزن، عبدالکریم سروش، نیز به وفور به کار گرفته می شود، گرچه عواطف را هدف گرفته، بر شمار خوانندگان و جذابیت متن نزد نامتخصصان می افزاید اما از تاثیر عقلانی مباحث کتاب بر آشنایان با مباحث نظری می کاهد .

غیبت روشنفکران غیردینی و آراء آنان از کتاب ترنم موزون حزن دامنه مباحث کتاب را به "روشنفکران دینی" و مباحث مطرح نزد این گرایش محدود می کند .

از شایگان تا مطهری و بارزگان

نخستین مقاله کتاب ترنم موزون حزن به داریوش شایگان می پردازد که در دهه های چهل و پنجاه با انتشار دو کتاب آسیا در برابر غرب و بت های ذهنی و خاطره ازلی از چهره های معروف موجی بود که در دو دهه آخر سلسله پهلوی به گرایش "بازگشت به سنت و هویت" معروف شد و در آماده کردن زمینه های نظری و فرهنگی انقلاب اسلامی نقشی موثر داشت .

سروش دباغ در مقاله ای با عنوان "داریوش شایگان، نقد ایدئولوژی و گفت و گو در فراتاریخ" برخی مفاهیم مطرح شده در آراء داریوش شایگان، از جمله مفاهیم "گفت و گو در فراتاریخی، هویت چهل تکه و ایدئولوژی شدن سنت" را از منظر خود بررسی می کند.

مصطفی ملکیان از "نواندیشان مذهبی" ایران است و سروش دباغ در مقاله دوم کتاب ترنم محزون با عنوان "ملکیان و فایده گرایی اخلاقی" آراء او را تبیین کرده و بر آن است که "کسانی چون ملکیان، عبدالکریم سروش و محمد مجتهد شبستری در فرااخلاق به نحوی از اخلاق سکولار دفاع می کنند، اما در اخلاق هنجاری عنایت چندانی به فایده گرایی اخلاقی و احیاناً محاسن آن ندارند".

مقاله "روشنفکری دینی، تفکر یا ترجمه؟" پاسخی است به یکی از نوشته های مرادفرهادپور در این باب که "روشنفکران دینی ایران" اغلب مفاهیم خود را از آموزه های دیگران "ترجمه کرده اند". از منظر فرهاد پور، گرایشی که خود را در ایران "روشنفکری دینی" می خواند، نه بر بستر تفکر نظری که بر بستر سیاست و "امر سیاسی" شکل گرفته است .

مقاله ای با عنوان "عرفان و میراث روشنفکری دینی" در باب "منزلت عرفان در سنت روشنفکری دینی معاصر" از جمله علی شریعتی و عبدالکریم سروش، مقاله ای در باب نسبت مرتضی مطهری و فلسفه معاصر غرب و متنی در باب تلاش های نظری مهدی بازرگان در باب جذب علوم جدید در اسلام از دیگر فصل های کتاب ترنم محزون است .

سروش دباغ در مقاله های "شبهات خانوادگی روشنفکران" و "روشنفکری و کنشگری سیاسی" می کوشد تا نسبت روشنفکری دینی را با حوزه و امر سیاسی از منظر خود و بر بستر مفاهیمی وام گرفته شده از ویگنشتاین بررسی کند.

او در مقاله "در دفاع از روشنفکران" با توضیح برخی دستاوردهای نظری "روشنفکران دینی" در عرصه هائی چون نسبت "دین و سیاست، دموکراسی و دین، تفکیک میان رابطه حقیقی و حقوقی دین" از روشنفکری دینی ایران در برابر نقد از جبهه هواداران مذهبی نئولیبرالیزم راست دفاع می کند.

"نازینی تو ولی در حد خویش"، "علوم انسانی: امکان یا امتناع؟"، "تاریخ قرائت ایدئولوژیک از دین تمام شده است" و "یادداشتی در باره نصر حامد ابوزید" از دیگر مقاله ها و مصاحبه های گردآمده در کتاب **ترنم محزون** است. کتاب **ترنم محزون** را نشر کویر منتشر کرده است.

سروش دباغ، دارای دکترای داروسازی از دانشگاه تهران و دکترای فلسفه اخلاق از دانشگاه وارویک بریتانیاست و پیش از این، استاد دانشگاه تهران بود.